

Примено: 04.12.2015			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
01	6897	1	

ДО:

Претседателот и членовите на Советот на
Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски
услуги на Република Македонија

Препратено и до директорот и Стручната служба на Агенцијата

Предмет: Предлог за измени и дополнувања на Нацрт-Програмата за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги за 2016 година (како што стои во насловот), донесен на 36-та седница на Советот на Агенцијата одржана на 16.11.2015 година

Почитувани,

Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на својата 36-та седница што се одржа на 16.11.2015 година ја отвори постапката за носење на Програмата за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на седницата. И, истовремено, ја отвори јавната расправа за неа која, согласно прописите, треба да трае 30 дена. Водејќи се од принципите и ставовите кои ги застапувам, уште на самата седница најавив дека ќе поднесам забелешки и предлози за дополнување и подобрување на предложениот текст, се со цел на крајот да се добие квалитетен, по содржина документ што треба да биде имплементиран од Агенцијата во текот на идната година. Го задржувам правото во финалната расправа за Програмата и усно да дадам дополнителни предлози.

Амандман 1:

Точка 1.3 ЗАШТИТА НА ПЛУРАЛИЗМОТ И РАЗНОВИДНОСТА НА АУДИОВИЗУЕЛНИТЕ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ се менува во насловот и гласи: **“ЗАШТИТА И ЗБОГАТУВАЊЕ НА ПЛУРАЛИЗМОТ И РАЗНОВИДНОСТА НА АУДИОВИЗУЕЛНИТЕ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ”**. Како и се дополнува со:

- Стимулирање на развојот на специјализирани програмски сервиси
- Зголемување на редакциската култура кај медиумите, јакнење на свеста за важноста на независната уредувачка политика, за професионалните новинарски стандарди и за почитувањето на човековите права во медиумските производи, преку саморегулаторни механизми.
- Поттикнување на политичкиот плурализам кај радиодифузерите и по обем (квантитет) и по содржина (квалитет)

Образложение:

Потребата од заштита на плурализмот во медиумите не се постигнува само со следење на тоа дали кај нив има недозволена медиумска концентрација. Што е уште поважно тој (плурализмот) треба и да се збогатува со различни форми како од програмски аспект така и од аспект на достапност на различни ставови и гледишта по определени, за општеството и јавноста важни прашања. И во самиот Вовед на Нацрт-програмата посочени се законските надлежности на регулаторот, меѓу кои, како што стои во член 6 од ЗАВМУ, Агенцијата – “се грижи за заштита и развој на плурализмот на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги, охрабрува и поддржува постоење на разновидни, независни и самостојни аудио и аудиовизуелни медиумски услуги”.

Впрочем и во стратешкиот документ за АВМУ “Стратегијата за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија 2013-2017”, овие аспекти се наведени како приоритет во делувањето на регулаторот. Се со цел да се подобри амбиентот за работа на медиумите и дополнително да се развие медиумскиот систем.

Како што стои во Стратегијата - *Нивото на почитување на професионалните и етичките стандарди во медиумите и во новинарството како професија во Македонија е во опаѓање, при што дел од новинарите не ги препознаваат: непочитувањето на човековото достоинство, говорот на омраза, дискриминацијата врз основа на род, пол, сексуална ориентација, верска и етничка припадност , односно Во телевизиската понуда кај комерцијалниот сектор доминираат сервиси со претежно забавен општ формат, што е повидливо на државно и регионално ниво.*

Понатаму во документот се разработуваат подетално што за едно демократско општество е или, треба да значи плурализмот во медиумите - Одржувањето на медиумскиот плурализам е важно затоа што тој придонесува за добро функционирање на

демократското општество преку: „Информирани граѓани – способни да пристапат до и да користат широк опсег гледишта од различни платформи и различни сопственици на медиуми и ... Спречување преголемо влијание врз политичкиот процес – од кој било сопственик на медиуми.“

Одовде произлегува дека едно медиумски плурално општество ќе постои ако се обезбеди разновидност на ставови и ако се избегне ситуација во која еден сопственик на медиуми ќе има преголемо влијание врз јавноста. Второво прашање се однесува на т.н. надворешен плурализам, во смисла на „опфатот и бројот на лица кои имаат контрола врз медиумските претпријатија во контекст на нивната можност да влијаат врз ставовите и да ја контролираат агендата“, односно на прашањата на конкуренцијата меѓу медиумите.

Понатаму Стратегијата го тангира и разгледувањето на т.н. внатрешен плурализам, односно со прашањето „колку опсегот на ставови изразени во радиодифузерите може да обезбеди доволна разновидност (plurality), вклучувајќи ги ефектите од правилата за непристрасност на вестите на радиодифузерите, културата на информативните редакции и очекувањето на публиката“.

Тргувајќи од фактот дека разновидноста на ставовите треба да се развива и во рамките на секој медиум, но и во медиумската сфера воопшто, плурализмот на програмските содржини што и се нудат на публиката во Македонија, ќе се разгледува на три нивоа:

- Разновидност на понудените програмски сервиси во смисла на медиуми со различна програмска природа, формат, односно карактеристики.
- Разновидност на жанровската понуда во рамки на програмските сервиси и
- Разновидност на гледиштата.

На првите две нивоа плурализмот се разгледува од аспект на пошироката жанровска понуда во смисла какви програми може да очекува публиката знаејќи какви сервиси и се на располагање, и какви видови програми нудат самите радиодифузери со креирањето на програмските шеми во рамките на природата на сопствените медиуми. и очекување на студијата која треба да сугерира дали има или не, оправданост да се отвори конкурс за доделување на нова (нови) т.н. терестеријални дозволи, потребно е да имаме анализа – какви телевизиски сервиси имаме, какви недостасуваат, особено во делот на специјализираните формати и сугестии со конкретен формат на поддршка за нивно создавање.

Третото ниво се задржува на гледиштата пренесени во вестите и во информативните програми и се однесува првенствено на „политичкиот плурализам“ како димензија на медиумскиот плурализам¹.

За да се разгледа прашањето на плурализмот во што е можно посеопфатен контекст, потребно е да се води сметка и за политичкиот плурализам на публиката или корисниците кој се однесува на „достапноста до граѓаните (во смисла на волја или иницијатива) и можностите (во смисла на вештини) за пристап, критичко оценување, консумирање или активно користење на медиумите преку извлекување, анализирање и/или поддржување одредени политички верувања и мислења кои се пропагираат преку медиумите.“

Затоа, неопходно е прво регулаторот да направи анализа на политичкиот плурализам (за МРТ и за комерцијалните телевизии оти тие имаат најголемо влијание) или да нарача од независна институција сериозна анализа. Во која нема да биде доволно само да стои поттикнување на плурализмот. Треба и да се размисли како тоа ќе се направи...

Медиумски плурализмот во Македонија задолжително треба да има широк опсег од разновидни независни медиуми кои функционираат на различни платформи, нивниот досег и користење треба да бидат релативно високи кај луѓето со различни демографски карактеристики и од различни региони, при што корисниците активно ќе користат поголем број извори.

Амандман 2

Точка 5 - УСОГЛАСУВАЊЕ НА ДОМАШНАТА РЕГУЛАТИВА, се менува и гласи:

- Во првата половина од 2016 година Агенцијата ќе изготви анализа за имплементацијата во првите две години и за потребата од дополнително менување на ЗАВМУ и на Законот на медиуми во согласност со препораките на ЕК како и целите на ЕУ што се однесуваат на работата на медиумите, од која треба да произлезат конкретни предлози за законски измени и која ќе биде објавена на веб-страницата на Агенцијата.
- Во 2016 година Агенцијата ќе врши усогласување на постојните и донесување на нови подзаконски и други акти согласно измените и дополнувањата на позитивните законски прописи во Република Македонија.

¹ Димензиите на медиумскиот плурализам се опишани во студијата на Европската комисија Indicators for Media Pluralism in the Member States – Towards a Risk-Based Approach, 2007.

Образложение:

Законска обврска на АВМУ е промовирање на слободата на изразување како што предвидува членот 2 од ЗАВМУ, потоа во истиот член, АВМУ се грижи за зајакнување на транспарентен, независен, ефикасен и отчетен јавен радиодифузен сервис, како и да има транспарентно, независно, ефикасно и отчетно регулаторно тело. Анализата која се бара со предлогот, особено би се осврнала на овие два момента и би сугерирала конкретни законски промени во насока на целосно нивно реализирање како едни од основните законски цели.

Како што стои во најновиот Извештај на ЕК за Македонија за 2015 година – се потврдува сериозната загриженост на Комисијата и другите релеванти европски институции за сериозно вмешување на политиката во медиумите.

“Земјата покажува одреден степен на подготвеност во однос на слободата на изразување. Остварувањето на оваа слобода, сепак, е сериозен проблем во сегашната медиумска култура и политичката клима, и земјата продолжува со назадување во оваа област. Загрижувачки се обидите да се ограничи медиумското известување за прашања од јавен интерес”.

Освен ова, треба да се обрне внимание и на следново:

“Останува да се реши владината вмешаност во слободата на медиумите. Потребно е да се вложат дополнителни напори за да се обезбеди политичка и финансиска независност на јавниот радиодифузен сервис заради зајакнување на регулаторните агенции и за да се поттикне функционалното саморегулирање на медиумите. Исто така, постои потреба од спречување на неформалниот економски притисок врз медиумите, вклучително преку зголемување на транспарентноста на медиумската сопственост, спречување на нејзината прекумерна концентрација, вели извештајот.

Во Стратегијата 2013-2017, меѓу другото, стои и дека Република Македонија има обврска да го усогласи своето законодавство со Европското, односно да го усогласи македонското законодавство со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги, со препораките и стандардите на Советот на Европа, како и со препораките на Европската комисија, нотирани во извештајот за напредокот на Република Македонија.

Ваквите констатации треба да бидат повеќе од доволен аларм за преземање на конкретни чекори од страна на Владата, МИОА но секако своја улога треба да има и АВМУ и тоа со конкретни предлози и сугестии, а во насока на консолидација на состојбата.

Амандман 3

Точка ИЗБОРНО МЕДИУМСКО ПРЕТСТАВУВАЊЕ се дополнува со:

- Агенцијата до крајот на Јануари 2016 на јавноста да и презентира Нацрт-методологија за мониторинг на Интернет портали за време на избори, во согласност со последните измени на изборната регулатива.
- Агенцијата да даде предлог за измена на Изборниот законик, со кој би се корегирале последните измени, а се однесуваат на казнените одредби за медиумите.

Образложение:

Поради специфичноста на материјата и со оглед на тоа што за првпат во Македонија ќе се мониторираат интернет-медиуми, како и поради тоа што нема компаративни искуства од кои не е произлезена ниту една унифицирана методологија на набљудување на овој вид медиуми, би било нужно да се остави временски простор за упатување на забелешки, сугестии и предлози за нејзино подобрување од сите заинтересирани страни. Не се знае дали во ЕУ воопшто има пракса мониторинг за време на избори врз печатени и Интернет медиуми да прави регулаторно тело за радиодифузери. Спротивно, европските искуства посочуваат дека печатените медиуми и веб порталите да бидат предмет на саморегулација.

Иако, европските искуства генерално не познаваат мониторинг на печатени и интернет-медиуми за време на избори од регулатор на радиодифузери

Советот на Европа во своите анализи што се однесуваат на медиумската регулатива, постојано укажува дека радиодифузерите се предмет на построга регулација во однос на печатените медиумите (за интернет-порталите и да не зборуваме) и укажува на то дека радиодифузерите се предмет на построга регулација за разлика од печатените медиуми (за Интернетот да не зборуваме) и сугерира да се овозможат еднакви услови за работа. Вклучително и во политиката на санкционирање – што ќе рече, казнување пропорционално на големината и пред се на економската моќ на медиумот, како што

впрочем стои и во Препораката на СЕ 2000(23), која што за жал досега не е испочитувана вклучувајќи ги и последно направените измени на изборната регулатива.

Оттаму, би било адекватно – членот 181 – а, да се промени во делот на износот на глобите кои треба да се однесуваат пропорционално исклучиво на радиодифузерите . Не и на печатените медиуми и интернет-порталите.

Пример: - Глоба од 8.000 евра во денарска противвредност речиси не значи ништо за терестеријална телевизија на државно ниво. Може да нанесе сериозен проблем на регионален радиодифузер , а би имала погубно дејство врз помалите медиуми – особеноо радијата и порталите.

Скопје, 04.12.2015 година

Член на Советот на Агенцијата

Зоран Фиданоски

